

21994A1223(16)

23.12.1994

DZIENNIK URZĘDOWY WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

L 336/191

UKŁAD OGÓLNY W SPRAWIE HANDLU USŁUGAMI

CZŁONKOWIE,

uznając rosnące znaczenie handlu usługami dla wzrostu i rozwoju gospodarki światowej;

chcąc ustanowić wielostronne ramy zasad i reguł handlu usługami mające na celu wzrost tego handlu w warunkach przejrzystości i stopniowej liberalizacji oraz będące środkiem wspierania wzrostu gospodarczego wszystkich partnerów handlowych i rozwoju krajów rozwijających się;

pragnąc wcześniejszego osiągnięcia coraz wyższego poziomu liberalizacji handlu usługami przy pomocy kolejnych rund wielostronnych negocjacji służących wspieraniu interesów wszystkich uczestników na równie korzystnej podstawie oraz zapewnieniu ogólnej równowagi praw i obowiązków, przy jednoczesnym należyтым uwzględnieniu celów narodowej polityki;

uznając prawo Członków do regulowania oraz wprowadzania nowych przepisów w dziedzinie świadczenia usług na ich terytoriach w celu realizowania celów narodowej polityki oraz mając na względzie istniejącą asymetrię w zakresie stopnia rozwoju regulowania działalności usługowej w poszczególnych krajach, a w szczególności uznając potrzebę wykonywania powyższego uprawnienia w krajach rozwijających się;

pragnąc ułatwić szersze uczestnictwo krajów rozwijających się w handlu usługami oraz wzrost ich wywozu usługowego, łącznie, między innymi, ze wzmocnieniem ich krajowego potencjału usługowego i jego efektywności i konkurencyjności;

zwracając szczególną uwagę na poważne trudności krajów najmniej rozwiniętych w obliczu ich szczególnej sytuacji gospodarczej oraz potrzeb rozwojowych, handlowych i finansowych;

UZGADNIAJĄ NINIEJSZYM, CO NASTĘPUJE:

CZĘŚĆ I

ZAKRES I DEFINICJA

Artykuł I

Zakres i definicja

1. Niniejszy Układ odnosi się do środków stosowanych przez Członków, które oddziałują na handel usługami.

2. Dla celów niniejszego Układu handel usługami jest definiowany jako świadczenie usługi:

- a) z terytorium jednego Członka na terytorium któregośkolwiek innego Członka;
- b) na terytorium jednego członka dla usługobiorcy któregośkolwiek innego Członka;
- c) przez usługodawcę jednego Członka poprzez obecność handlową na terytorium któregośkolwiek innego Członka;
- d) przez usługodawcę jednego Członka poprzez obecność osób fizycznych Członka na terytorium któregośkolwiek innego Członka.

3. Dla celów niniejszego Układu:

- a) „środki stosowane przez Członków” oznaczają środki stosowane przez:
 - i) administrację i władze stopnia centralnego, regionalnego lub lokalnego; oraz
 - ii) organy pozarządowe sprawujące władzę delegowaną przez administrację i władze stopnia centralnego, regionalnego lub lokalnego;

Wypełniając obowiązki i zobowiązania wynikające z Układu, każdy Członek podejmie dostępne mu uzasadnione środki dla zapewnienia przestrzegania jego postanowień przez władze i administracje regionalne i lokalne oraz ciała pozarządowe działające na jego terytorium.

- b) „usługi” obejmują jakąkolwiek usługę w jakimkolwiek sektorze, z wyjątkiem usług świadczonych w wykonywaniu funkcji władczych.
- c) „usługa świadczona w wykonaniu funkcji władczych” oznacza jakąkolwiek usługę, która nie jest dostarczana ani na zasadach handlowych, ani też w ramach konkurencji z jednym lub większą liczbą usługodawców.

CZĘŚĆ II

ZOBOWIĄZANIA OGÓLNE I ZASADY*Artykuł II***Zasada największego uprzywilejowania**

1. W odniesieniu do jakichkolwiek środków objętych niniejszym Układem, każdy Członek udzieli usługom i usługodawcom któregośkolwiek innego Członka, natychmiast i bezwarunkowo, traktowania nie mniej korzystnego niż to, którego udziela podobnym usługom i usługodawcom z jakiegokolwiek innego kraju.

2. Członek może utrzymywać środek niezgodny z ustępem 1, pod warunkiem że środek taki jest wykazany w Załączniku i odpowiada warunkom Załącznika w sprawie odstępstw od Artykułu II.

3. Postanowienia niniejszego Układu nie będą interpretowane w sposób uniemożliwiający któremukolwiek Członkowi przyznanie lub udzielanie korzyści krajom z nim graniczącym, dla ułatwienia wymiany, ograniczonej do przyległych stref granicznych, usług jednocześnie świadczonych i wykorzystywanych lokalnie.

*Artykuł III***Przejrzystość**

1. Każdy Członek opublikuje niezwłocznie oraz, z wyjątkiem sytuacji nadzwyczajnych, najpóźniej w chwili wejścia w życie, wszelkie stosowne środki powszechnie obowiązujące, które odnoszą się albo wpływają na działanie niniejszego Układu. Publikowane będą również porozumienia międzynarodowe, których Członek jest sygnatariuszem, odnoszące się albo wpływające na handel usługami.

2. Gdy nie jest możliwa publikacja, o której mowa w ustępie 1, informacja taka będzie dostępna publicznie w inny sposób.

3. Każdy Członek niezwłocznie i co najmniej raz w roku poinformuje Radę Handlu Usługami o wprowadzeniu jakichkolwiek nowych ustaw lub jakichkolwiek zmian w obowiązujących ustawach, przepisach lub wytycznych administracyjnych, które znacząco oddziałują na handel usługami objęty szczegółowymi zobowiązaniami Członka podjętymi zgodnie z niniejszym Układem.

4. Każdy Członek odpowie niezwłocznie na wszelkie zapytania któregośkolwiek innego Członka o szczegółowe informacje dotyczące jakichkolwiek środków powszechnego zastosowania, czy też porozumień międzynarodowych w rozumieniu ustępu 1. Każdy Członek utworzy także jeden lub więcej punktów informacyjnych dla udostępnienia innym Członkom, na wniosek, szczegółowych informacji w tych sprawach, jak też w sprawach

będących przedmiotem notyfikacji, o której mowa w ustępie 3. Takie punkty informacyjne zostaną utworzone w ciągu dwóch lat od wejścia w życie Porozumienia Ustanawiającego Światową Organizację Handlu (zwanego poniżej Porozumieniem WTO). Stosowna elastyczność w odniesieniu do terminu, w którym takie punkty informacyjne mają być utworzone, może zostać uzgodniona w stosunku do poszczególnych Członków – krajów rozwijających się. Punkty informacyjne nie muszą być depozytariuszami ustaw i przepisów.

5. Każdy Członek może notyfikować Radzie Handlu Usługami jakikolwiek środek zastosowany przez któregośkolwiek innego Członka, który uzna za wywierający wpływ na działanie niniejszego Układu.

*Artykuł III bis***Ujawnianie informacji poufnych**

Postanowienia niniejszego Układu nie będą wymagać od któregośkolwiek Członka dostarczenia informacji poufnych, których ujawnienie może utrudnić stosowanie prawa albo w inny sposób być sprzeczne z interesem publicznym, czy też naruszałoby uzasadnione interesy handlowe poszczególnych przedsiębiorstw publicznych albo prywatnych.

*Artykuł IV***Rosnący udział krajów rozwijających się**

1. Rosnący udział Członków – krajów rozwijających się w handlu światowym będzie ułatwiany poprzez negocjowane przez różnych Członków, stosownie do postanowień Części III i IV niniejszego Układu, szczegółowe zobowiązania odnoszące się do:

- a) wzmocnienia ich krajowego potencjału usługowego oraz jego wydajności i konkurencyjności poprzez, między innymi, dostęp do technologii na zasadach handlowych;
- b) poprawy dostępu do kanałów dystrybucji oraz sieci informacyjnych; oraz
- c) liberalizacji dostępu do rynku w sektorach i sposobach świadczenia usług, będących przedmiotem ich zainteresowania wywozowego.

2. Członkowie – kraje rozwinięte, a w możliwym zakresie inni Członkowie, w ciągu dwóch lat od wejścia w życie Porozumienia WTO utworzą punkty informacyjne dla ułatwienia usługodawcom Członków – krajów rozwijających się dostępu do informacji odnoszącej się do ich rynków, w zakresie:

- a) handlowych i technicznych aspektów świadczenia usług;
- b) rejestracji, uznawania i uzyskiwania kwalifikacji zawodowych; oraz

c) dostępności technologii usługowej.

3. Zważywszy szczególną sytuację gospodarczą oraz potrzeby rozwojowe, handlowe i finansowe krajów najmniej rozwiniętych, przy realizowaniu postanowień ustępów 1 i 2 pierwszeństwo będzie udzielone Członkom – krajom najmniej rozwiniętym. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na poważne trudności tych krajów w przyjęciu negocjowanych szczegółowych zobowiązań.

Artykuł V

Integracja gospodarcza

1. Niniejszy Układ nie będzie dla któregośkolwiek Członka przeszkodą do stania się stroną albo przystąpienia do porozumienia liberalizującego handel usługami między jego stronami, pod warunkiem że takie porozumienie:

- a) ma znaczący zakres sektorowy ⁽¹⁾, oraz
- b) przewiduje brak albo wyeliminowanie, w zasadzie całej dyskryminacji w rozumieniu Artykułu XVII, między stronami, w sektorach objętych punktem a), poprzez:
 - i) usunięcie istniejących środków dyskryminacji, albo
 - ii) zakaz wprowadzania nowych albo bardziej dyskryminujących środków,

bądź w momencie wejścia w życie takiego porozumienia, bądź też na podstawie uzasadnionego harmonogramu – z wyjątkiem środków dozwolonych zgodnie z artykułami XI, XII, XIV i XIVbis.

2. Oceniając, czy warunki określone na mocy ustępu 1b) są spełnione, zwracać się będzie uwagę na stosunek porozumienia do szerszego procesu integracji gospodarczej lub liberalizacji handlu między zainteresowanymi krajami.

- 3. a) Gdy kraje rozwijające się są stronami porozumienia w rodzaju, o którym mowa w ustępie 1, przewiduje się stosowną elastyczność w odniesieniu do warunków opisanych w ustępie 1, a szczególnie w odniesieniu do punktu b) tego ustępu – zgodną z poziomem rozwoju zainteresowanych krajów, zarówno ogólnym, jak i w poszczególnych sektorach i podsektorach.
- b) Niezależnie od postanowień ustępu 6 w przypadku porozumienia w rodzaju, o którym mowa w ustępie 1, które obejmuje tylko kraje rozwijające się, traktowanie bardziej

korzystne może być udzielone osobom prawnym będącym własnością lub znajdującym się pod kontrolą osób fizycznych stron takiego porozumienia.

4. Jakikolwiek porozumienie, o którym mowa w ustępie 1, będzie zmierzać do ułatwienia handlu między stronami i nie będzie, wobec któregośkolwiek Członka znajdującego się poza porozumieniem, podwyższać ogólnego poziomu barier dla handlu usługami w odnośnych sektorach czy podsektorach w porównaniu z poziomem stosowanym przed zawarciem takiego porozumienia.

5. Jeżeli w związku z zawarciem, rozszerzeniem lub znaczącą zmianą jakiegokolwiek porozumienia zgodnie z ustępem 1 Członek zamierza wycofać lub zmienić szczegółowe zobowiązanie w sposób niezgodny z warunkami i wymogami określonymi w jego liście zobowiązań, powinien on, z wyprzedzeniem nie krótszym niż 90 dni, powiadomić o takiej modyfikacji lub wycofaniu i wówczas zostanie zastosowana procedura określona w ustępach 2, 3 i 4 artykułu XXI.

6. Usługodawca któregośkolwiek innego Członka, który jest osobą prawną utworzoną zgodnie z ustawami strony porozumienia, o którym mowa w ustępie 1, będzie uprawniony do traktowania przyznanego na mocy takiego porozumienia, pod warunkiem że jest zaangażowany w znaczące operacje gospodarcze na terytorium stron takiego porozumienia.

7. a) Członkowie, którzy są stronami jakiegokolwiek porozumienia, o którym mowa w ustępie 1, niezwłocznie notyfikują Radzie Handlu Usługami takie porozumienie lub jego rozszerzenie czy też jakąkolwiek znaczącą zmianę. Udostępnią także Radzie stosowne informacje, których może się ona domagać. Rada może ustanowić grupę roboczą dla zbadania takiego porozumienia, jego poszerzenia czy też zmiany oraz dla złożenia Radzie sprawozdania o jego zgodności z niniejszym artykułem.

b) Członkowie, którzy są stronami jakiegokolwiek porozumienia, o którym mowa w ustępie 1, wprowadzanego w życie na podstawie harmonogramu, będą składać okresowo sprawozdanie Radzie Handlu Usługami o jego wprowadzaniu. Rada może utworzyć grupę roboczą dla zbadania tych informacji, jeśli uzna to za konieczne.

c) W oparciu o sprawozdania grup roboczych, o których mowa w punktach a) i b), Rada może dokonać zaleceń stronom, jeśli uzna to za stosowne.

8. Członek, który jest stroną jakiegokolwiek porozumienia, o którym mowa w ustępie 1, nie może starać się o wyrównanie korzyści handlowych, które mogą z takiego porozumienia wypływać, któreśkolwiek innemu Członkowi.

⁽¹⁾ Warunek ten jest oceniany z uwzględnieniem liczby sektorów, wielkości handlu objętego Porozumieniem i sposobów świadczenia usług. W celu wypełnienia takiego warunku porozumienia takie nie powinny a priori wyłączać jakiegokolwiek sposobu świadczenia.

Artykuł V bis

Porozumienia integrujące rynki pracy

Niniejszy Układ nie będzie dla któregośkolwiek Członka przeszkodą w uczestniczeniu w jakimkolwiek porozumieniu ustanawiającym pełną integrację ⁽¹⁾ rynków pracy pomiędzy lub pośród stron takiego porozumienia, pod warunkiem że takie porozumienie:

- a) zwalnia obywateli stron takiego porozumienia od wymogu uzyskania pozwoleń na pobyt i podjęcie pracy;
- b) jest notyfikowane Radzie Handlu Usługami.

Artykuł VI

Przepisy wewnętrzne

1. W sektorach, gdzie podejmowane są szczegółowe zobowiązania, każdy Członek zapewni, by wszystkie środki powszechnie obowiązujące, które oddziałują na handel usługami, były stosowane w sposób umiarkowany, obiektywny i bezstronny.

2. a) Każdy Członek będzie utrzymywać lub ustanowi, tak szybko jak to możliwe, sądy powszechne, arbitrażowe lub administracyjne albo procedury, które zapewnią, na wniosek dotkniętego usługodawcy, możliwość niezwłocznego odwołania, a gdzie jest to uzasadnione, stosowne środki zaradcze w odniesieniu do decyzji administracyjnych, które oddziałują na handel usługami. Gdy takie procedury nie są niezależne od organu, któremu powierzono wydawanie odnośnych decyzji administracyjnych, Członek zapewni rzeczywisty obiektywizm i bezstronność w rozpatrywaniu odwołań.

b) Postanowienia punktu a) nie powinny być interpretowane jako wymagające od Członka utworzenia takich sądów czy procedur, jeśli byłoby to sprzeczne z konstytucyjną strukturą lub z charakterem jego systemu prawnego.

3. Tam gdzie dla świadczenia usług, w przedmiocie których podjęto szczegółowe zobowiązania, wymagane jest zezwolenie, właściwe władze Członka, w rozsądnym terminie po złożeniu wniosku uznanego za kompletny w świetle krajowych ustaw i przepisów, poinformują wnioskodawcę o decyzji dotyczącej wniosku. Na prośbę wnioskodawcy właściwe władze Członka, bez nadmiernej zwłoki, udzielą informacji o stanie wniosku.

⁽¹⁾ Zazwyczaj takie porozumienie integracyjne zapewnia obywatelom zainteresowanym stron prawo swobodnego dostępu do rynków zatrudnienia stron i obejmuje środki dotyczące warunków płacy i innych warunków zatrudnienia oraz świadczeń socjalnych.

4. W celu zapewnienia, by środki odnoszące się do wymogów kwalifikacyjnych i procedur, standardów technicznych i wymogów licencyjnych nie tworzyły zbędnych przeszkód dla handlu usługami, Rada Handlu Usługami, poprzez stosowne ciała, które może utworzyć, wypracuje wszelkie niezbędne zasady. Te zasady będą miały na celu zapewnienie, aby takie wymogi, między innymi:

- a) były oparte na obiektywnych i przejrzystych kryteriach, takich jak fachowość i zdolność do świadczenia usługi;
- b) nie były bardziej uciążliwe niż jest to konieczne dla zapewnienia jakości usługi;
- c) nie stanowiły same w sobie ograniczenia dla świadczenia usługi w przypadku procedur licencyjnych.

5. a) W sektorach, w których Członek podjął szczegółowe zobowiązania, do czasu wejścia w życie zasad rozwiniętych zgodnie z ustępem 4 Członek nie będzie stosować wymogów kwalifikacyjnych i licencyjnych oraz standardów technicznych, które zniweczą lub osłabiają takie szczegółowe zobowiązania w sposób:

- i) niezgodny z kryteriami określonymi w punktach 4a), b) lub c); oraz
- ii) którego nie można się było zasadnie spodziewać od Członka w momencie podejmowania szczegółowych zobowiązań w tych sektorach.

b) W ocenie, czy Członek postępuje zgodnie z obowiązkiem określonym w punkcie 5a), będą brane pod uwagę standardy międzynarodowe właściwych organizacji ⁽²⁾ międzynarodowych stosowane przez Członka.

6. W sektorach, gdzie podejmowane są szczegółowe zobowiązania dotyczące usług profesjonalnych, każdy Członek zapewni odpowiednie procedury dla sprawdzenia umiejętności fachowców któregośkolwiek innego Członka.

Artykuł VII

Uznawanie

1. Członek może uznawać uzyskane w określonym kraju wykształcenie lub praktykę, spełniane wymogi lub otrzymane licencje czy zaświadczenia, w celu spełnienia, w całości lub w czę-

⁽²⁾ Pojęcie „właściwe organizacje międzynarodowe” odnosi się do organizacji międzynarodowych, w których członkostwo jest otwarte dla stosownych organizacji, co najmniej wszystkich Członków Światowej Organizacji Handlu.

ści, standardów lub kryteriów upoważniania, licencjonowania, wydawania usługodawcom zaświadczeń zgodnie z wymogami ustępu 3. Takie uznawanie, które może zostać osiągnięte poprzez ujednoczenie lub w inny sposób, może być oparte na porozumieniu lub uzgodnieniu z krajem zainteresowanym bądź też może być udzielone niezależnie.

2. Członek, który jest stroną porozumienia lub uzgodnienia, o którym mowa w ustępie 1, istniejącego lub przyszłego, zapewni innym zainteresowanym Członkom dostateczną możliwość negocjowania przystąpienia do takiego porozumienia lub uzgodnienia bądź też negocjowania porównywalnych porozumień. Tam gdzie Członek udziela uznania niezależnie, zapewni któremukolwiek innemu Członkowi dostateczną możliwość wykazania, że wykształcenie, praktyka, licencje, zaświadczenia uzyskane albo wymogi spełnione na terytorium innego Członka powinny być uznane.

3. Członek nie będzie dokonywać uznawania w sposób, który mógłby stanowić narzędzie dyskryminacji pomiędzy krajami w trakcie stosowania jego standardów lub kryteriów dla upoważnień, licencjonowania lub wydawania usługodawcom zaświadczeń, bądź w sposób mogący stanowić ukryte ograniczenie dla handlu usługami.

4. Każdy Członek:

a) w ciągu 12 miesięcy od daty wejścia w życie w stosunku do niego Porozumienia WTO poinformuje Radę Handlu Usługami o istniejących sposobach uznawania i wskaże, czy są one oparte na porozumieniach i uzgodnieniach w rodzaju, o którym mowa w ustępie 1;

b) niezwłocznie poinformuje Radę Handlu Usługami, z takim wyprzedzeniem jakie tylko będzie możliwe, o rozpoczęciu negocjacji w przedmiocie porozumień lub ustaleń w rodzaju, o którym mowa w ustępie 1, w celu zapewnienia któremukolwiek innemu Członkowi odpowiedniej możliwości wyrażenia jego zainteresowania uczestnictwem w takich negocjacjach przed ich wejściem w zasadniczą fazę;

c) niezwłocznie poinformuje Radę Handlu Usługami o wprowadzeniu nowych lub o znaczącej zmianie istniejących środków uznawania oraz określi, czy są one oparte na porozumieniach lub uzgodnieniach w rodzaju, o którym mowa w ustępie 1.

5. Gdziekolwiek to właściwe, uznawanie powinno być oparte na wielostronnie uzgodnionych kryteriach. W stosownych przypadkach Członkowie będą współpracować z odpowiednimi organizacjami między- i pozarządowymi dla ustanowienia oraz przyjęcia wspólnych, międzynarodowych standardów i kryteriów

uznawania oraz wspólnych międzynarodowych standardów w celu wykonywania odnośnych zawodów i specjalności usługowych.

Artykuł VIII

Monopole i wyłączni usługodawcy

1. Każdy Członek zapewni, aby którykolwiek monopolistyczny usługodawca na jego terytorium, świadcząc na danym rynku usługę monopolistyczną, nie działał w sposób niezgodny z obowiązkami Członka określonymi w Artykule II oraz szczegółowymi zobowiązaniami.

2. Tam gdzie monopolistyczny usługodawca Członka konkuruje, czy to bezpośrednio, czy poprzez spółkę zależną, świadcząc usługę nie objętą zakresem jego monopolistycznych uprawnień i będącą przedmiotem szczegółowych zobowiązań Członka, Członek ten zapewni, żeby taki usługodawca nie nadużywał swojej pozycji monopolistycznej działając na jego terytorium w sposób niezgodny z takimi zobowiązaniami.

3. Rada Handlu Usługami może, na wniosek Członka, który ma powód sądzić, że monopolistyczny usługodawca któregokolwiek innego Członka działa w sposób niezgodny z ustępami 1 i 2, domagać się od Członka ustanawiającego, utrzymującego lub sankcjonującego taki podmiot dostarczenia szczegółowych informacji dotyczących odnośnych działań.

4. Jeżeli po wejściu w życie Porozumienia WTO Członek przyzna monopolistyczne uprawnienie odnoszące się do świadczenia usługi objętej jego szczegółowymi zobowiązaniami, Członek ten powinien notyfikować Radzie Handlu Usługami nie później niż na trzy miesiące przed zamierzonym przyznaniem takich praw i wówczas stosowane będą postanowienia ustępów 2, 3 i 4 artykułu XXI.

5. Postanowienia niniejszego artykułu będą stosowane również w przypadku wyłącznych usługodawców, gdy Członek, oficjalnie lub w praktyce, a) upoważnia lub ustanawia ich niewielką liczbę, oraz b) znacząco ogranicza konkurencję między nimi na swoim terytorium.

Artykuł IX

Praktyki gospodarcze

1. Członkowie uznają, że określone praktyki usługodawców, inne niż objęte artykułem VIII, mogą utrudniać konkurencję i w ten sposób ograniczać handel usługami.

2. Każdy Członek, na wniosek któregokolwiek innego Członka, przystąpi do konsultacji mających na celu wyeliminowanie praktyk, o których mowa w ustępie 1. Członek, do którego się zwrócono, odniesie się zyczliwie i z uwagą do takiego wniosku oraz podejmie współpracę poprzez dostarczenie ogólnie dostępnych, niepowinnych danych odnoszących się do rozpatrywanego pro-

blemu. Członek, do którego wystąpiono, przekaze Członkowi, który wystąpił z wnioskiem, także inne dostępne mu informacje z zastrzeżeniem postanowień jego prawa wewnętrznego i pod warunkiem zawarcia zadowalającego porozumienia dotyczącego ochrony poufnego charakteru tych informacji przez Członka, który się o nie zwraca.

Artykuł X

Nadzwyczajne środki ochronne

1. Podjęte zostaną wielostronne negocjacje w kwestii nadzwyczajnych środków ochronnych opartych na zasadzie niedyskryminacji. Wyniki tych negocjacji zostaną wprowadzone w życie nie później niż trzy lata od daty wejścia w życie Porozumienia WTO.

2. W okresie przed wejściem w życie wyników negocjacji, o których mowa w ustępie 1, każdy Członek może, niezależnie od postanowień ustępu 1 artykułu XXI, zawiadomić Radę Handlu Usługami o zamiarze zmiany lub wycofania szczegółowego zobowiązania po upływie roku od daty, kiedy szczegółowe zobowiązanie wchodzi w życie pod warunkiem że Członek ten wskaże Radzie powód, dla którego zmiana lub wycofanie nie może czekać na upływ trzyletniego okresu, o którym mowa w ustępie 1 artykułu XXI.

3. Postanowienia ustępu 2 utracą moc po upływie trzech lat od wejścia w życie Porozumienia WTO.

Artykuł XI

Płatności i transfery

1. Z wyjątkiem okoliczności przewidzianych w artykule XII, Członek nie będzie stosować ograniczeń w stosunku do międzynarodowych płatności i transferów odnoszących się do transakcji bieżących związanych z jego szczegółowymi zobowiązaniami.

2. Nic, co wynika z niniejszego Układu, nie wpłynie na prawa i obowiązki członków Międzynarodowego Funduszu Walutowego powstałe na mocy Statutu Funduszu – łącznie z działaniami w zakresie wymienialności zgodnymi ze Statutem – pod warunkiem że Członek nie wprowadzi ograniczeń w stosunku do jakichkolwiek transakcji kapitałowych w sposób niezgodny ze swymi szczegółowymi zobowiązaniami odnoszącymi się do takich transakcji, z wyjątkiem ograniczeń stosowanych zgodnie z artykułem XII lub na wniosek Funduszu.

Artykuł XII

Ograniczenia wprowadzane dla ochrony bilansu płatniczego

1. W przypadku poważnych trudności w zakresie bilansu płatniczego i finansów zagranicznych albo zagrożenia nimi Członek

może wprowadzić albo utrzymywać ograniczenia dla handlu usługami, co do których podjął szczegółowe zobowiązania – łącznie z płatnościami lub transferami za transakcje związane z takimi zobowiązaniami. Uznaje się, że wyjątkowy nacisk na bilans płatniczy Członka znajdującego się w trakcie rozwoju ekonomicznego lub w okresie transformacji gospodarczej może spowodować konieczność zastosowania ograniczeń w celu zapewnienia, między innymi, utrzymania poziomu rezerw finansowych odpowiedniego dla wprowadzania programu rozwoju gospodarczego lub programu transformacji gospodarczej.

2. Ograniczenia, o których mowa w ustępie 1:

- a) nie będą powodować dyskryminacji wśród Członków;
- b) będą zgodne z postanowieniami Statutu Międzynarodowego Funduszu Walutowego;
- c) będą unikać powodowania zbędnych szkód dla handlowych, gospodarczych i finansowych interesów któregośkolwiek innego Członka;
- d) nie będą przekraczać środków niezbędnych dla uporania się z okolicznościami opisanymi w ustępie 1;
- e) będą miały charakter tymczasowy i będą, w miarę poprawy sytuacji określonej w ustępie 1, stopniowo usuwane.

3. Określając zakres takich ograniczeń Członkowie mogą dać pierwszeństwo świadczeniu usług, które są bardziej istotne z punktu widzenia ich programów gospodarczych lub rozwojowych. Jednakże takie ograniczenia nie będą wprowadzane lub utrzymywane dla ochrony określonego sektora usługowego.

4. Jakikolwiek ograniczenia wprowadzane lub utrzymywane zgodnie z ustępem 1 lub też ich zmiany będą niezwłocznie notyfikowane Radzie Generalnej.

5. a) Członkowie stosujący postanowienia niniejszego artykułu przeprowadzą niezwłoczne konsultacje z Komitetem Bilansu Płatniczego w przedmiocie ograniczeń wprowadzonych zgodnie z niniejszym artykułem.

b) Konferencja Ministerialna ustanowi procedury ⁽¹⁾ okresowych konsultacji mających na celu przedstawienie zainteresowanemu Członkowi takich zaleceń, jakie uzna za stosowne.

c) Konsultacje takie poddadzą ocenie sytuację bilansu płatniczego zainteresowanego Członka oraz ograniczenia wprowadzone i utrzymywane zgodnie z niniejszym artykułem, mając na względzie takie czynniki jak, między innymi:

- i) istota i zakres trudności w zakresie bilansu płatniczego i finansów zagranicznych;
- ii) zewnętrzne warunki gospodarcze i handlowe konsultowanego Członka;

⁽¹⁾ Uznaje się, że procedury przewidziane w ustępie 5 będą identyczne z procedurami GATT 1994.

- iii) dostępne alternatywne środki korygujące.
- d) Konsultacje odniosą się do kwestii zgodności jakichkolwiek ograniczeń z ustępem 2, a w szczególności odniosą się do ich stopniowego usuwania zgodnie z ustępem 2e).
- e) Podczas takich konsultacji zostaną uwzględnione wszystkie dane statystyczne oraz inne przedłożone przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy, a odnoszące się do dewiz, rezerw monetarnych oraz bilansu płatniczego – a wnioski zostaną oparte na szacunkach Funduszu w zakresie sytuacji bilansu płatniczego i finansów zagranicznych konsultowanego Członka.

6. Jeżeli Członek niebędący członkiem Międzynarodowego Funduszu Walutowego zechce zastosować postanowienia niniejszego artykułu, Konferencja Ministerialna ustanowi procedury przeglądu oraz inne konieczne procedury.

Artykuł XIII

Zakupy rządowe

1. Artykułów II, XVI i XVII nie stosuje się do ustaw, przepisów czy wymogów normujących zakup usług przez agencje rządowe, dokonywany dla celów rządowych oraz niemający na celu handlowej odprzedaży lub korzystania ze świadczenia usług dla sprzedaży handlowej.

2. W ciągu dwóch lat od daty wejścia w życie Porozumienia WTO zostaną podjęte wielostronne negocjacje w sprawie zakupów rządowych w zakresie usług objętych niniejszym Układem.

Artykuł XIV

Wyjątki o charakterze ogólnym

Pod warunkiem że środki takie nie są stosowane w sposób, który mógłby tworzyć narzędzie arbitralnej albo nieuzasadnionej dyskryminacji między krajami, gdzie panują podobne warunki, albo ukrytego ograniczenia dla handlu usługami, nic w niniejszym Układzie nie będzie interpretowane jako przeszkoda w przyjęciu i stosowaniu przez któregośkolwiek Członka środków:

- a) koniecznych dla ochrony publicznej moralności oraz utrzymania porządku publicznego; ⁽¹⁾
- b) niezbędnych dla ochrony życia lub zdrowia ludzi, zwierząt lub roślin;

⁽¹⁾ Powołanie się na wyjątki dotyczące ochrony porządku publicznego jest możliwe tylko, gdy występuje rzeczywiste i dostatecznie poważne zagrożenie jednego z podstawowych interesów społecznych.

- c) niezbędnych dla zapewnienia przestrzegania ustaw i przepisów, które nie są sprzeczne z postanowieniami niniejszego Układu, łącznie z odnoszącymi się do:
 - i) zapobiegania działaniom o charakterze oszukańczym i podstępny lub postępowania ze skutkami niewykonania kontraktów usługowych;
 - ii) ochrony życia prywatnego osób w zakresie przetwarzania i rozpowszechniania danych osobistych oraz ochrony poufności ich osobistych akt i rachunków;
 - iii) bezpieczeństwa;
- d) niezgodnych z artykułem XVII, pod warunkiem że różnica w traktowaniu ma na celu zapewnienie sprawiedliwego lub skutecznego ⁽²⁾ nakładania albo poboru podatków bezpośrednich w odniesieniu do usług lub usługodawców innych Członków;
- e) niezgodnych z artykułem II, pod warunkiem że różnica w traktowaniu jest skutkiem porozumienia o unikaniu podwójnego opodatkowania lub postanowień o unikaniu podwójnego opodatkowania zawartych w jakimkolwiek innym porozu-

⁽²⁾ Środki mające na celu zapewnienie sprawiedliwego i skutecznego nakładania lub ściągania podatków bezpośrednich obejmują instrumenty stosowane przez Członka zgodnie z jego systemem podatkowym, które to:

- i) stosuje się w odniesieniu do usługodawców niemających stałej siedziby w uznaniu faktu, że obowiązek podatkowy tych osób jest określany w odniesieniu do źródeł przychodu wywodzących się lub umiejscowionych na terytorium Członka; albo
- i) stosuje się w odniesieniu do usługodawców niemających stałej siedziby w celu zapewnienia możliwości nakładania lub poboru podatków na terytorium Członka; albo
- i) stosuje się do osób niemających stałej siedziby lub ją mających w celu zapobieżenia unikaniu czy też uchylaniu się od podatków, łącznie ze środkami przymusu; albo
- i) stosuje się do usługobiorców usług świadczonych na lub z terytorium innego Członka w celu zapewnienia nakładania lub poboru podatków od takich usługobiorców, które pochodzą ze źródeł znajdujących się na terytorium Członka; albo
- i) odróżniają usługodawców podlegających opodatkowaniu w zależności od całkowitego przedmiotu opodatkowania od innych usługodawców w uznaniu różnicy charakteru podstawy wymiaru opodatkowania między nimi; albo
- i) w celu ochrony podstawy podatkowej Członka określają: przyznanie lub przypisanie dochodu, korzyść, zysk, stratę, dokonane potrącenia albo kredytowanie pomiędzy osobami mającymi siedzibę lub oddziały albo też pomiędzy osobami powiązanymi lub oddziałami tej samej osoby.

Terminologia podatkowa lub założenia systemu objęte ustępem d) artykułu XIV oraz niniejszym przypisem są określane zgodnie z definicjami podatkowymi i założeniami systemowymi albo definicjami i założeniami systemowymi równorzędnymi, czy też podobnymi przyjętymi zgodnie z wewnętrznym prawem Członka stosującego dany środek.

mieniu międzynarodowym bądź uzgodnieniu, którym Członek jest związany.

Artykuł XIV bis

Wyjątki ze względów bezpieczeństwa

1. Nic w niniejszym Układzie nie będzie interpretowane jako:
 - a) wymagające od któregośkolwiek Członka dostarczenia jakiegokolwiek informacji, której ujawnienie uznaje on za sprzeczne z jego istotnymi interesami bezpieczeństwa; albo
 - b) uniemożliwiające któremukolwiek z Członków podjęcie jakiegokolwiek działania uznanego za niezbędne dla ochrony jego istotnych interesów bezpieczeństwa, a:
 - i) odnoszącego się do świadczenia usług dokonywanego bezpośrednio lub pośrednio dla celów zaopatrzenia sił zbrojnych;
 - ii) odnoszącego się do materiałów rozszczepialnych i materiałów do syntezy jądrowej lub materiałów służących do ich uzyskania;
 - iii) podejmowanego w okresie wojny lub innej sytuacji nadzwyczajnej w stosunkach międzynarodowych; albo
 - c) uniemożliwiające któremukolwiek Członkowi podjęcie jakiegokolwiek działania w celu realizacji zobowiązań wynikających z Karty Narodów Zjednoczonych dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa.

2. Rada Handlu Usługami będzie informowana, w możliwie najpełniejszym zakresie, o środkach stosowanych na mocy ustępów 1b) i c) oraz o ich wygaśnięciu.

Artykuł XV

Subsydia

1. Członkowie uznają, że w pewnych okolicznościach subsydia mogą wpływać zakłócająco na handel usługami. Członkowie przystąpią do negocjacji mających na celu opracowanie niezbędnych zasad wielostronnych w celu uniknięcia takich niekorzystnych skutków dla handlu ⁽¹⁾. Negocjacje odnoszą się również do zasadności zastosowania procedur wyrównawczych. Uwzględnią one rolę subsydiów w odniesieniu do programów rozwoju krajów rozwijających się oraz wezmą pod uwagę potrzeby Członków, a szczególnie Członków – krajów rozwijających się, w celu zapewnienia odpowiedniej elastyczności w tym zakresie. Dla potrzeb takich negocjacji Członkowie wymienią informacje dotyczące wszelkich subsydiów związanych z handlem usługami, które przyznają własnym usługodawcom.

⁽¹⁾ Przyszły program prac określi, w jaki sposób i zgodnie z jakim harmonogramem będą prowadzone negocjacje w przedmiocie takich zasad wielostronnych.

2. Każdy Członek, który uzna, że subsydia innego Członka wywierają na niego negatywny wpływ, może domagać się przeprowadzenia w takich sprawach konsultacji z danym Członkiem. Prośba taka zostanie rozpatrzona życzliwie.

CZĘŚĆ III

ZOBOWIĄZANIA SZCZEGÓŁOWE

Artykuł XVI

Dostęp do rynku

1. W odniesieniu do dostępu do rynku, poprzez sposoby świadczenia usług określone w artykule I, każdy Członek przyzna usługom i usługodawcom któregośkolwiek innego Członka traktowanie nie mniej korzystne niż przewidziane zgodnie z warunkami, ograniczeniami i wymogami przyjętymi i wyszczególnionymi w jego liście zobowiązań ⁽²⁾.

2. W sektorach, gdzie podejmowane są zobowiązania w zakresie dostępu do rynku, środki, których Członek nie będzie utrzymywać albo wprowadzać zarówno na obszarze całego terytorium, jak i w jednostkach podziału administracyjnego, jeśli inaczej nie wyszczególniono w liście zobowiązań, są definiowane jako:

- a) ograniczenia liczby usługodawców czy to w postaci kontyngentów określonych liczbowo, monopolów, wyłącznych usługodawców, czy też wymogów wykonania testu potrzeb ekonomicznych;
- b) ograniczenia całkowitej wartości transakcji usługowych albo aktywów w postaci kontyngentów określonych liczbowo lub wymogu wykonania testu potrzeb ekonomicznych;
- c) ograniczenia całkowitej ilości transakcji usługowych lub całkowitej wielkości produktu wyrażonego w formie określonych liczbowo jednostek, kontyngentów lub wymogów wykonania testu potrzeb ekonomicznych; ⁽³⁾
- d) ograniczenia w postaci kontyngentów określonych liczbowo lub wymogu wykonania testu potrzeb ekonomicznych, całkowitej liczby osób fizycznych, które mogą być zatrudnione

⁽²⁾ Jeśli Członek podejmuje zobowiązanie w przedmiocie dostępu do rynku w odniesieniu do świadczenia usług za pomocą sposobu świadczenia, o którym mowa w ustępie 2a) artykułu I, oraz jeżeli transgraniczny przepływ kapitału jest zasadniczą częścią samej usługi, Członek taki jest w związku z tym zobowiązany zezwolić na taki przepływ kapitału. Jeżeli Członek podejmuje zobowiązanie w przedmiocie dostępu do rynku w odniesieniu do świadczenia usługi w sposób, o którym mowa w ustępie 2c) artykułu I, jest w związku z tym zobowiązany zezwolić na związane z tym transfery kapitału na obszar jego terytorium.

⁽³⁾ Ustęp 2c) nie obejmuje środków Członka, które ograniczają nakłady na świadczenie usług.

w danym sektorze usług albo które może zatrudnić dany usługodawca oraz które są konieczne dla i bezpośrednio związane ze świadczeniem usług;

- e) środki, które ograniczają lub wymagają szczególnego rodzaju podmiotowości prawnej lub wspólnego przedsięwzięcia, za pomocą którego usługodawca może świadczyć usługę; oraz
- f) ograniczenia nałożone na udział kapitału zagranicznego w postaci górnego progu udziału procentowego zagranicznych podmiotów albo całkowitej wartości indywidualnego czy też łącznego wkładu zagranicznego.

Artykuł XVII

Zasada traktowania narodowego

1. Każdy Członek w sektorach zapisanych w liście zobowiązań, z zastrzeżeniem warunków i wymogów tam wymienionych, przyzna usługom i usługodawcom któregośkolwiek innego Członka w odniesieniu do wszelkich środków wpływających na świadczenie usług traktowanie nie mniej korzystne niż przyznane własnym podobnym usługom i usługodawcom ⁽¹⁾.
2. Członek może wypełnić wymóg określony w ustępie 1 przyznając usługom i usługodawcom któregośkolwiek innego Członka traktowanie formalnie identyczne albo formalnie różne w porównaniu do udzielanego własnym podobnym usługom i usługodawcom.
3. Traktowanie formalnie identyczne albo formalnie różne będzie uznane za mniej korzystne, jeżeli zmienia warunki konkurencji na korzyść usług i usługodawców Członka w porównaniu z podobnymi usługami i usługodawcami któregośkolwiek innego Członka.

Artykuł XVIII

Zobowiązania dodatkowe

Członkowie mogą, w odniesieniu do środków oddziaływujących na handel usługami, negocjować zobowiązania, które nie są przedmiotem umieszczenia na liście zgodnie z artykułami XVI lub XVII, włączając w to zagadnienia dotyczące kwalifikacji,

⁽¹⁾ Szczegółowe zobowiązania podjęte zgodnie z niniejszym artykułem nie będą interpretowane w sposób wymagający od jakiegokolwiek Członka wyrównania za jakąkolwiek specyficzną, niekorzystną sytuację konkurencyjną wynikającą z zagranicznego charakteru danych usług lub usługodawców.

standardów i licencji. Zobowiązania takie zostaną wpisane na listę zobowiązań Członka.

CZĘŚĆ IV

STOPNIOWA LIBERALIZACJA

Artykuł XIX

Negocjowanie szczegółowych zobowiązań

1. Dążąc do realizacji celów niniejszego Układu Członkowie będą przystępowali do kolejnych rund negocjacji, rozpoczynając je nie później niż w ciągu pięciu lat począwszy od wejścia w życie Porozumienia WTO, a następnie okresowo w celu osiągnięcia coraz wyższego poziomu liberalizacji. Negocjacje takie będą zmierzać do ograniczenia lub zniesienia środków niekorzystnie oddziaływujących na handel usługami celem zapewnienia skutecznego dostępu do rynku. Proces ten będzie przebiegał z uwzględnieniem wspierania interesów wszystkich uczestników na wzajemnie korzystnych podstawach oraz przy zapewnieniu ogólnej równowagi praw i obowiązków.

2. Proces liberalizacji będzie przebiegał z należyтым uwzględnieniem celów polityki narodowej oraz poziomu rozwoju, zarówno całkowitego jak i konkretnych sektorów usługowych, poszczególnych Członków. W odniesieniu do poszczególnych Członków – krajów rozwijających się zapewniona będzie stosowna elastyczność w zakresie otwierania mniejszej liczby sektorów, liberalizowania mniejszej liczby rodzajów transakcji, stopniowego rozszerzania dostępu do rynku zgodnie z poziomem ich rozwoju, a gdy zagranicznym usługodawcom zostanie umożliwiony dostęp do ich rynków, powiązanie go z warunkami mającymi za zadanie osiągnięcie celów, o których mowa w artykule IV.

3. Dla każdej rundy zostaną ustanowione wytyczne i procedury negocjacyjne. W celu stworzenia takich wytycznych Rada Handlu Usługami, mając na uwadze cele Układu, z uwzględnieniem tych zapisanych w ustępie 1 artykułu IV, dokona ogólnej oceny międzynarodowego handlu usługami oraz w zakresie poszczególnych sektorów. Wytyczne negocjacyjne określą sposoby traktowania posunięć liberalizacyjnych podjętych niezależnie przez Członków od czasu poprzednich negocjacji jak również, zgodnie z ustępem 3 artykułu IV, szczególne traktowanie Członków – krajów najsłabiej rozwiniętych.

4. Proces stopniowej liberalizacji będzie się dokonywał podczas rund negocjacji dwustronnych, kilkustronnych lub wielostronnych mających na celu podwyższenie ogólnego poziomu szczegółowych zobowiązań podjętych przez Członków zgodnie z niniejszym Układem.

Artykuł XX

Listy szczegółowych zobowiązań

1. Każdy Członek zamieści na liście szczegółowe zobowiązania, które podejmuje na podstawie Części III niniejszego Układu. W odniesieniu do sektorów, gdzie takie zobowiązania są podejmowane, każda z list określi:

- a) warunki, ograniczenia oraz wymogi dotyczące dostępu do rynku;
- b) wymogi oraz zastrzeżenia dotyczące traktowania narodowego;
- c) zobowiązania odnoszące się do zobowiązań dodatkowych;
- d) tam, gdzie jest to właściwe, harmonogram wprowadzania w życie takich zobowiązań; oraz
- e) datę wejścia takich zobowiązań w życie.

2. Środki niezgodne zarówno z artykułem XVI i z artykułem XVII zostaną wpisane w kolumnie odnoszącej się do artykułu XVI. W tym przypadku zapis będzie uznawany za określający warunek lub wymóg odnoszący się także do artykułu XVII.

3. Listy szczegółowych zobowiązań zostaną załączone do niniejszego Układu oraz będą stanowić jego integralną część.

Artykuł XXI

Zmiana list zobowiązań

1. a) Członek (zwany w niniejszym artykule „Członkiem dokonującym zmiany”) może, zgodnie z postanowieniami niniejszego artykułu, zmienić jakiegokolwiek zobowiązanie zawarte w jego liście zobowiązań lub wycofać się z niego w każdej chwili po upływie trzech lat od chwili wejścia w życie takiego zobowiązania.

b) Członek dokonujący zmiany zawiadomi Radę Handlu Usługami o swoim zamiarze zmiany lub wycofania się z zobowiązania nie później niż na trzy miesiące przed planowanym wprowadzeniem takiej zmiany lub wycofania się zgodnie z postanowieniami niniejszego artykułu.
2. a) Na wniosek któregośkolwiek Członka, którego korzyści wynikające z niniejszego Układu mogą zostać naruszone (zwanego w niniejszym artykule – „Członkiem poszkodowanym”) przez proponowane zmiany lub wycofanie się notyfikowane zgodnie z ustępem 1b), Członek dokonujący zmiany przystąpi do negocjacji mających na celu osiągnięcie porozumienia w kwestii jakiegokolwiek koniecznej rekompensaty. W trakcie takich negocjacji oraz w osiągniętym porozumieniu zainteresowani Członkowie będą dążyć do utrzymania ogólnego poziomu wzajemnie korzystnych zobowiązań, nie mniej korzystnego dla handlu niż zawarty w listach szczegółowych zobowiązań podjętych przed takimi negocjacjami.

b) Rekompensata będzie dokonana zgodnie z zasadą największego uprzywilejowania.

3. a) Jeżeli porozumienie między Członkiem dokonującym zmiany i którymkolwiek Członkiem poszkodowanym nie zostanie osiągnięte przed końcem okresu przewidzianego na negocjacje, Członek poszkodowany może przekazać sprawę do postępowania arbitrażowego. Którykolwiek poszkodowany Członek, który chce skorzystać z prawa do rekompensaty, musi wziąć udział w postępowaniu arbitrażowym.

b) Jeżeli żaden z poszkodowanych Członków nie domaga się zastosowania postępowania arbitrażowego, Członek dokonujący zmiany będzie miał swobodę wprowadzenia proponowanej zmiany lub wycofania się.
4. a) Członek dokonujący zmiany nie może zmienić lub wycofać swego zobowiązania, dopóki nie dokona rekompensaty zgodnie z rezultatami postępowania arbitrażowego.

b) Jeżeli Członek dokonujący zmian wprowadza proponowane zmiany lub wycofuje się z zobowiązań i nie stosuje się do rezultatów postępowania arbitrażowego, którykolwiek Członek poszkodowany, który uczestniczył w postępowaniu arbitrażowym, może, zgodnie z rezultatami postępowania, dokonać zmian lub wycofać zasadniczo równoważne korzyści. Niezależnie od postanowień artykułu II zmiana taka lub wycofanie mogą być dokonane wyłącznie w odniesieniu do Członka dokonującego zmiany.

5. Rada Handlu Usługami ustanowi procedury dla dokonywania korekt albo zmiany list zobowiązań. Którykolwiek Członek, który zgodnie z niniejszym artykułem dokonał zmian lub wycofał się z zobowiązań zapisanych w listach zobowiązań, dokona zmiany swojej listy zobowiązań zgodnie z tymi procedurami.

CZĘŚĆ V

POSTANOWIENIA INSTYTUCJONALNE

Artykuł XXII

Konsultacja

1. Każdy Członek poświęci zyczliwą uwagę i stworzy odpowiednie warunki dla konsultowania stosownych wniosków innych Członków, które mają za przedmiot jakiegokolwiek zagadnienie wpływające na działanie niniejszego Układu. Uzgodnienie w sprawie zasad i procedur regulujących rozstrzygnięcie sporów (DSU) stosuje się do takich konsultacji odpowiednio.

2. Rada Handlu Usługami lub Organ Rozstrzygnięcia Sporów (DSB) może, na wniosek Członka, przeprowadzić konsultacje z którymkolwiek Członkiem lub Członkami w jakiegokolwiek spr-

wie, co do której nie było możliwe uzyskanie zadowalającego rozwiązania w trakcie konsultacji przeprowadzonych zgodnie z ustępem 1.

3. Członek nie może na mocy niniejszego artykułu albo artykułu XXIII powołać się na artykuł XVII w odniesieniu do środka innego Członka, który to środek jest objęty wiążącą ich umową międzynarodową dotyczącą unikania podwójnego opodatkowania. W przypadku sporu pomiędzy Członkami co do tego, czy dany środek jest objęty obowiązującą ich umową, będzie możliwe przedstawienie takiej sprawy Radzie Handlu Usługami przez każdego z Członków⁽¹⁾. Rada skieruje sprawę do postępowania arbitrażowego. Decyzja postępowania arbitrażowego będzie ostateczna i wiążąca dla Członków.

Artykuł XXIII

Rozstrzygnięcie sporów i wykonywanie zaleceń

1. Jeśli którykolwiek z Członków uzna, że którykolwiek inny Członek nie wypełnia obowiązków albo szczegółowych zobowiązań spoczywających na nim na mocy niniejszego Układu, może on, mając na celu osiągnięcie wspólnie zadowalającego rozwiązania problemu, skorzystać z postanowień DSU.

2. Jeżeli DSB uzna okoliczności za dostatecznie poważne, by uzasadnić takie działanie, może, zgodnie z artykułem 22 DSU, upoważnić Członka lub Członków do zawieszenia stosowania wobec któregośkolwiek innego Członka lub Członków obowiązków i szczegółowych zobowiązań.

3. Jeżeli którykolwiek Członek uzna, że korzyść, której osiągnięcia mógł się zasadnie spodziewać zgodnie ze szczegółowymi zobowiązaniami któregośkolwiek innego Członka przejętymi na mocy części III niniejszego Układu, została zniweczona lub naruszona na skutek stosowania jakichkolwiek środków, które nie są sprzeczne z postanowieniami niniejszego Układu, może skorzystać z postanowień DSU. Jeżeli środek zostanie uznany przez DSB za niweczający lub naruszający taką korzyść, Członek poszkodowany będzie upoważniony do wzajemnie zadowalającego wyrównania, na podstawie ustępu 2 artykułu XXI, które może polegać na zmianie lub usunięciu takiego środka. W przypadku gdy nie można osiągnąć porozumienia między zainteresowanymi Członkami stosuje się artykuł 22 DSU.

⁽¹⁾ W odniesieniu do umów o unikaniu podwójnego opodatkowania, które istnieją w chwili wejścia w życie Porozumienia WTO, spór taki może być wniesiony do rozpatrzenia przez Radę Handlu Usługami wyłącznie w wypadku wyrażenia zgody przez obie strony umowy.

Artykuł XXIV

Rada Handlu Usługami

1. Rada Handlu Usługami będzie wypełniała takie funkcje, jakie mogą być jej przypisane dla ułatwienia działania niniejszego Układu i popierania jego celów. Rada może utworzyć takie organy pomocnicze, jakie uzna za stosowne dla skutecznego wywiązywania się ze swych zadań.

2. Rada, jeśli nie postanowi inaczej, oraz jej organy pomocnicze będą otwarte dla udziału przedstawicieli wszystkich Członków niniejszego Układu.

3. Członkowie wybiorą Przewodniczącego Rady.

Artykuł XXV

Współpraca techniczna

1. Usługodawcy Członków potrzebujący takiej pomocy będą mieli dostęp do usług punktów informacyjnych, o których mowa w ustępie 2 artykułu IV.

2. Pomoc techniczna dla krajów rozwijających się będzie udzielana na szczeblu wielostronnym przez Sekretariat, a decyzję w jej sprawie podejmie Rada Handlu Usługami.

Artykuł XXVI

Stosunki z innymi organizacjami międzynarodowymi

Rada Generalna podejmie stosowne działania w sprawie konsultacji i współpracy z Organizacją Narodów Zjednoczonych oraz jej wyspecjalizowanymi agencjami, jak również z innymi organizacjami międzyrządowymi zajmującymi się usługami.

CZĘŚĆ VI

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Artykuł XXVII

Odmowa udzielenia korzyści

1. Członek może odmówić udzielenia korzyści w ramach niniejszego Układu:

- a) w odniesieniu do świadczenia usługi, jeżeli stwierdzi, że usługa jest świadczona z terytorium lub na terytorium, które nie jest terytorium Członka lub terytorium Członka, w stosunku do którego Członek odmawiający nie stosuje Porozumienia WTO; oraz

- b) jeśli stwierdzi, w przypadku świadczenia usług transportu morskiego, że usługa jest świadczona:
- i) przez statek zarejestrowany zgodnie z prawami kraju niebędącego Członkiem lub też Członka, w stosunku do którego Członek odmawiający nie stosuje Porozumienia WTO, oraz
 - ii) przez osobę, która jest operatorem albo użytkownikiem statku w całości lub części, lecz który należy do nie-Członka, albo Członka, w stosunku do którego Członek odmawiający nie stosuje Porozumienia WTO;
- c) usługodawcy będącemu osobą prawną, jeżeli stwierdzi, że nie jest to usługodawca innego Członka lub że jest to usługodawca Członka, w stosunku do którego Członek odmawiający nie stosuje Porozumienia WTO.

- ii) tworzenie lub utrzymywanie oddziału albo przedstawicielstwa
- w celu świadczenia usługi na terytorium Członka;
- e) „sektor” usługi oznacza,
 - i) w odniesieniu do szczegółowego zobowiązania, jeden lub więcej albo wszystkie sektory lub podsektory danej usługi, jak to zostało określone w liście zobowiązań Członka,
 - ii) w innym przypadku – całość takiego sektora usługowego wraz ze wszystkimi jego podsektorami;
 - f) „usługa innego Członka” oznacza usługę, która jest świadczona,

Artykuł XXVIII

Definicje

Dla celów niniejszego Układu:

- a) „środek” oznacza jakikolwiek środek stosowany przez Członka, czy to w postaci ustawy, przepisu, zasady, procedury, decyzji, czynności administracyjnych, czy w jakiegokolwiek innej;
- b) „świadczenie usługi” obejmuje produkcję, dystrybucję, marketing, sprzedaż i dostarczanie usługi;
- c) „środki stosowane przez Członka oddziałujące na handel usługami” obejmują środki odnoszące się do:
 - i) nabywania, płatności albo korzystania z usługi;
 - ii) dostępu do i korzystania, w związku ze świadczeniem usługi, z usług, co do których istnieje określony przez tych Członków wymóg oferowania ich publicznie;
 - iii) obecności obejmującej obecność handlową osób Członka w celu świadczenia usługi na terytorium innego Członka;
- d) „obecność handlowa” oznacza jakikolwiek rodzaj działalności gospodarczej lub profesjonalnej, włączając w to:
 - i) ustanowienie, nabycie lub utrzymywanie osoby prawnej albo
 - ii) przez usługodawcę tego innego Członka w przypadku świadczenia usługi poprzez obecność handlową albo poprzez obecność osób fizycznych;
 - g) „usługodawca” oznacza jakąkolwiek osobę, która świadczy usługę ⁽¹⁾;
 - h) „usługodawca monopolistyczny” oznacza jakąkolwiek osobę, publiczną lub prywatną, która na danym rynku na terytorium Członka jest upoważniona do działania lub została utworzona formalnie, czy też faktycznie przez tego Członka jako jedyny usługodawca;
 - i) „usługobiorca” oznacza jakąkolwiek osobę otrzymującą lub korzystającą z usługi;
 - j) „osoba” oznacza osobę fizyczną albo prawną;

⁽¹⁾ W sytuacji gdy usługa nie jest świadczona bezpośrednio przez osobę prawną, lecz poprzez inne formy obecności handlowej, takie jak oddział czy przedstawicielstwo, usługodawcy (tzn. osobie prawnej) obecnemu na rynku w takiej formie powinno jednak zostać udzielone traktowanie przyznane usługodawcom zgodnie z niniejszym Układem. Takie traktowanie zostanie rozciągnięte na obecność handlową, w formie której usługa jest świadczona, oraz nie musi być rozciągnięte na inne części usługodawcy usytuowane poza terytorium, na którym następuje świadczenie usługi.

- k) „osoba fizyczna innego Członka” oznacza osobę fizyczną, która zamieszkuje na terytorium tego innego Członka albo któregośkolwiek innego Członka i która na mocy prawa tego innego Członka:
- i) posiada obywatelstwo tego innego Członka; albo
 - ii) posiada prawo stałego pobytu tego innego Członka, w przypadku Członka, który:
 - 1. nie ma obywateli, albo
 - 2. w zakresie środków oddziaływujących na handel usługami stosuje zasadniczo takie samo traktowanie wobec osób stale tam zamieszkujących, jak wobec swych obywateli, co notyfikował w momencie przyjęcia lub przy przystąpieniu do Porozumienia WTO, z zastrzeżeniem, że żaden Członek nie jest zobowiązany do udzielenia osobom posiadającym prawo stałego pobytu traktowania bardziej korzystnego niż to, którego by udzielił ten inny Członek w odniesieniu do takich osób. Notyfikacja taka powinna zawierać zapewnienie o podjęciu w odniesieniu do osób posiadających prawo stałego pobytu takich samych obowiązków, jakie taki inny Członek ma wobec własnych obywateli;
- l) „osoba prawna” oznacza jakikolwiek podmiot prawny, właściwie ustanowiony albo inaczej zorganizowany zgodnie z odpowiednim prawem, działający w celu osiągnięcia zysku lub też innych dochodów, będący własnością prywatną lub publiczną i obejmuje jakąkolwiek spółkę, fundusz powierniczy, wspólne przedsięwzięcie, własność jednoosobową lub stowarzyszenie;
- m) „osoba prawna innego Członka” oznacza osobę prawną, która jest albo:
- i) ustanowiona lub inaczej zorganizowana zgodnie z prawem takiego innego Członka i jest zaangażowana w znaczące operacje gospodarcze na terytorium tego Członka lub któregośkolwiek innego Członka; albo
 - ii) w przypadku świadczenia usługi poprzez obecność handlową jest własnością albo znajduje się pod kontrolą:
 - 1. osób fizycznych tego Członka, albo
 - 2. osób prawnych tego Członka zdefiniowanych w punkcie i);
 - n) osoba prawna jest:
 - i) „własnością” osób Członka, jeżeli więcej niż 50 procent jej udziałów jest w posiadaniu osób tego Członka;
 - ii) „pod kontrolą” osób Członka, jeżeli osoby takie mają uprawnienie do powołania większości zarządu albo mogą w inny uprawniony sposób kierować jej działaniami;
 - iii) „powiązana” z inną osobą, kiedy kontroluje lub jest kontrolowana przez tę inną osobę; albo gdy rzeczona oraz ta inna osoba znajdują się pod kontrolą tego samego podmiotu;
 - o) „podatki bezpośrednie” obejmują wszelkie podatki od dochodu całkowitego, całkowitego kapitału albo części dochodu lub kapitału – wraz z podatkami od dochodów z przeniesienia własności, podatkami od majątku, spadków i darowizn oraz z podatkami od całości płac płaconymi przez przedsiębiorstwa, jak również podatki od aprecjacji kapitału.

Artykuł XXIX

Załączniki

Załączniki do niniejszego Układu stanowią jego integralną część.

*Załącznik w sprawie odstępstw od artykułu II***Zakres**

1. Załącznik precyzuje warunki, zgodnie z którymi w chwili wejścia w życie niniejszego Układu Członek jest zwolniony z obowiązków wynikających z ustępu 1 artykułu II.
2. Jakkolwiek nowe odstępstwa stosowane po wejściu w życie Porozumienia WTO będą rozpatrywane zgodnie z ustępem 3 artykułu IX tego Porozumienia.

Przegląd

3. Rada Handlu Usługami podda przeglądowi wszystkie odstępstwa udzielone na okres dłuższy niż pięć lat. Pierwszy taki przegląd będzie miał miejsce nie później niż w pięć lat po wejściu w życie Porozumienia WTO.
4. W trakcie przeglądu Rada Handlu Usługami:
 - a) zbada, czy okoliczności, które stworzyły potrzebę dla odstępstwa istnieją w dalszym ciągu; oraz
 - b) określi datę następnego przeglądu.

Wygaśnięcie

5. Odstępstwo od obowiązków Członka, przyjętych na mocy ustępu 1 artykułu II Układu, wygasa w odniesieniu do danego środka w chwili przewidzianej w odstępstwie.
6. W zasadzie stosowanie takich odstępstw nie powinno przekraczać okresu 10 lat. W każdym razie będą one przedmiotem negocjacji podczas kolejnych rund liberalizujących handel usługami.
7. Z końcem okresu obowiązywania odstępstwa Członek notyfikuje Radzie Handlu Usługami doprowadzenie niezgodnego środka do zgodności z wymogami ustępu 1 artykułu II niniejszego Układu.

Listy odstępstw od artykułu II

[Uzgodnione listy odstępstw przyjętych na podstawie ustępu 2 artykułu II stanowią część niniejszego Załącznika w traktatowej wersji Porozumienia WTO.]

Załącznik w sprawie przemieszczania się osób fizycznych świadczących usługi zgodnie z Układem

1. Niniejszy załącznik stosuje się do środków oddziaływujących, w zakresie świadczenia usług, na osoby fizyczne będące usługodawcami Członka oraz na osoby fizyczne, które są zatrudnione przez usługodawcę Członka.
2. Układu nie stosuje się do środków odnoszących się do osób fizycznych poszukujących dostępu do rynku pracy Członka, jak również do środków dotyczących obywatelstwa, stałego pobytu, czy też stałego zatrudnienia.
3. Zgodnie z Częściami III i IV Układu, Członkowie mogą negocjować szczegółowe zobowiązania w przedmiocie przemieszczania się wszystkich kategorii osób fizycznych świadczących usługi zgodnie z Układem. Osobom fizycznym objętym szczegółowym zobowiązaniem zezwoli się na świadczenie usług zgodnie z warunkami określonymi przez to zobowiązanie.
4. Układ nie będzie dla Członka przeszkodą w stosowaniu środków regulujących wstęp lub czasowy pobyt osób fizycznych na jego terytorium, łącznie ze środkami niezbędnymi dla ochrony integralności granic i zapewnienia uporządkowanego przemieszczania się osób przez granice, pod warunkiem że środki takie nie będą stosowane w sposób niweczący lub naruszający korzyści przypadające któremukolwiek Członkowi zgodnie z warunkami szczegółowego zobowiązania. ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Sam fakt wymogu posiadania wizy dla osób fizycznych określonych Członków i brak takiego wymogu w odniesieniu do innych nie będzie uznawany za niweczący lub naruszający korzyści powstałe zgodnie ze szczegółowym zobowiązaniem.

Załącznik w sprawie usług transportu lotniczego

1. Niniejszy Załącznik stosuje się do środków oddziaływujących na usługi transportu lotniczego, zarówno rozkładowego jak i nie, oraz na usługi pomocnicze. Potwierdza się, że jakiegokolwiek zobowiązanie szczegółowe albo zobowiązanie przyjęte zgodnie z niniejszym Układem nie ogranicza, ani nie wpływa na obowiązki Członka w ramach porozumień dwustronnych lub wielostronnych, które obowiązują w chwili wejścia w życie Porozumienia WTO.
 2. Układ, łącznie z procedurami rozstrzygania sporów, nie będzie stosowany do środków oddziaływujących na:
 - a) prawa ruchu lotniczego, bez względu na sposób przyznawania; albo
 - b) usługi bezpośrednio związane z wykonywaniem praw ruchu lotniczego,z wyjątkiem zastrzeżonych w ustępie 3 niniejszego Załącznika.
 3. Układ znajduje zastosowanie do środków oddziaływujących na:
 - a) usługi w dziedzinie naprawy i utrzymania sprzętu lotniczego;
 - b) sprzedaż i marketing usług transportu lotniczego;
 - c) usługi systemu rezerwacji komputerowej (CRS).
 4. Procedury rozstrzygania sporów niniejszego Układu mogą być powołane tylko, gdy Członkowie podjęli w tej mierze obowiązki lub szczegółowe zobowiązania oraz gdy zostały wyczerpane procedury rozstrzygania sporów przewidziane w innych dwustronnych oraz wielostronnych umowach albo porozumieniach.
 5. Rada Handlu Usługami dokona okresowego przeglądu, co najmniej co pięć lat, dokonań w sektorze transportu lotniczego oraz funkcjonowania niniejszego Załącznika, mając na uwadze rozważenie możliwości dalej idącego zastosowania niniejszego Układu w tym sektorze.
 6. Definicje:
 - a) „Naprawa i utrzymywanie sprzętu lotniczego” oznacza takie czynności, które są dokonywane w odniesieniu do statku powietrznego albo jego części podczas gdy jest on wycofany ze świadczenia usług i nie obejmuje tzw. napraw bieżących.
 - b) „Sprzedaż i marketing usług transportu lotniczego” dla zainteresowanego przewoźnika oznacza możliwość swobodnej sprzedaży i obrotu jego usługami transportu lotniczego, łącznie ze wszystkimi aspektami marketingu, takimi jak badanie rynków, promocja i dystrybucja. Działania te nie obejmują polityki cenowej w zakresie usług transportu lotniczego ani też stosownych warunków.
 - c) „Usługi systemu rezerwacji komputerowej (CRS)” oznacza usługi świadczone przez systemy skomputeryzowane zawierające informacje o rozkładzie lotów przewoźnika, dostępności miejsc, opłatach i zasadach ich ustalania, za pomocą których można dokonywać rezerwacji albo wydawać bilety.
 - d) „Prawa ruchu lotniczego” oznaczają prawo do rozkładowego i nierozkładowego świadczenia usług w zakresie operacji odpłatnego przewozu pasażerów, ładunku oraz poczty albo prawo do wynajęcia samolotu z lub do, w lub nad terytorium Członka, wraz z obsługiwanymi miejscami, trasami operowania, rodzajem ruchu, dostarczoną pojemnością, opłatami i ich warunkami oraz kryteriami określania linii lotniczych, łącznie z takimi, jak liczba, własność i kontrola.
-

*Załącznik w sprawie usług finansowych***1. Przedmiot i definicja**

- a) Niniejszy Załącznik ma zastosowanie wobec środków wywierających wpływ na świadczenie usług finansowych. Nawiązanie w Załączniku do świadczenia usług finansowych będzie oznaczało świadczenie usługi w sposób określony w ustępie 2 artykułu I Układu.
- b) Dla celów punktu 3b) artykułu I Układu określenie „usługi w wykonywaniu funkcji władczych” oznacza:
 - i) działania banku centralnego albo władz monetarnych bądź innej instytucji publicznej w wykonywaniu polityki pieniężnej lub kursowej;
 - ii) działania stanowiące część ustawowego systemu ubezpieczeń społecznych albo powszechnego programu emerytalnego; oraz
 - iii) inne działania wykonywane przez instytucję publiczną na rachunek, z gwarancją lub z użyciem zasobów finansowych rządu.
- c) Dla celów punktu 3b) artykułu I Układu, w sytuacji gdy Członek dopuszcza prowadzenie jakiegokolwiek działalności wymienionej w punktach b) ii) albo b) iii) niniejszego ustępu przez jego własnych usługodawców finansowych świadczących usługi w konkurencji z instytucją publiczną albo z innym usługodawcą finansowym, pojęcie „usługi” będzie obejmowało taką działalność.
- d) Punkt 3c) artykułu I Układu nie będzie odnosił się do usług objętych niniejszym Załącznikiem.

2. Przepisy wewnętrzne

- a) Niezależnie od innych postanowień Układu, Członek nie będzie powstrzymywany przed wprowadzeniem środków wynikających z wymogów przezorności, obejmujących ochronę inwestorów, depozytariuszy, posiadaczy polis ubezpieczeniowych albo osób, wobec których na usługodawcy finansowym spoczywają obowiązki powiernicze, czy też środków zapewniających wewnętrzną spójność i stabilność systemu finansowego. W przypadku kiedy takie środki nie są zgodne z postanowieniami Układu, nie będą one stosowane w sposób służący uchylaniu się od zobowiązań i obowiązków Członka wynikających z Układu.
- b) Nic w niniejszym Układzie nie będzie interpretowane w sposób wymagający od Członka ujawnienia informacji dotyczących spraw i rachunków indywidualnych klientów, czy też jakichkolwiek informacji poufnych albo prawnie zastrzeżonych, znajdujących się w posiadaniu instytucji publicznych.

3. Uznanie

- a) Członek może uznać środki przezorności jakiegokolwiek innego kraju ustalając, w jaki sposób środki tego Członka odnoszące się do usług finansowych będą stosowane. Takie uznanie, które może zostać osiągnięte bądź przez ujednoczenie przepisów, bądź też w inny sposób, może być oparte na porozumieniu albo ustaleniu z krajem zainteresowanym lub też może być dokonane jednostronnie.
- b) Członek, który jest stroną porozumienia albo ustalenia przyszłego lub istniejącego, o którym mowa w punkcie a), zapewni zainteresowanym Członkom dostateczną możliwość negocjowania ich przystąpienia do takich porozumień lub też ustaleń, albo negocjowania z nim porównywalnych – na warunkach, w których zapewniona zostanie równowaga przepisów, nadzoru, stosowania, a gdzie to będzie właściwe, procedury dotyczące wymiany informacji pomiędzy stronami porozumień i ustaleń. Tam gdzie Członek udziela uznania jednostronnie, zapewni któremukolwiek innemu Członkowi dostateczną możliwość wykazania, że istnieją okoliczności uzasadniające uznanie.
- c) W sytuacji gdy Członek rozważa uznanie środków przezorności innego państwa, ustęp 4b) artykułu VII Układu nie będzie miał zastosowania.

4. Rozstrzyganie sporów

Zespoły orzekające powołane do rozstrzygania sporów dotyczących środków przezorności oraz innych spraw finansowych będą posiadać niezbędne doświadczenie odpowiadające określonej usłudze finansowej będącej przedmiotem sporu.

5. Definicje

Dla celów niniejszego Załącznika:

- a) Usługą finansową jest jakakolwiek usługa o charakterze finansowym oferowana przez usługodawcę finansowego Członka. Usługi finansowe obejmują wszystkie usługi ubezpieczeniowe i pokrewne oraz

wszystkie usługi bankowe i inne usługi finansowe (z wyłączeniem ubezpieczeń). Usługi finansowe obejmują następującą działalność:

Usługi ubezpieczeniowe i pokrewne

- i) ubezpieczenia bezpośrednie (łącznie ze współubezpieczeniem)
 - (A) na życie
 - (B) inne
- ii) reasekurację i retrocesję;
- iii) pośrednictwo ubezpieczeniowe, takie jak maklerstwo lub agencja;
- iv) usługi pomocnicze w ubezpieczeniach, takie jak doradztwo, usługi obliczeniowe, ocena ryzyka i realizacja roszczeń.

Bankowość i inne usługi finansowe (z wyłączeniem ubezpieczeń)

- v) przyjmowanie od ludności depozytów i innych funduszy podlegających zwrotowi;
- vi) udzielanie wszelkiego rodzaju pożyczek, z kredytami konsumpcyjnymi, hipotecznymi, pośrednictwem i finansowaniem transakcji handlowych łącznie;
- vii) leasing finansowy;
- viii) wszelkie usługi płatności i przekazu pieniędzy, z kartami kredytowymi i debetowymi, czekami podróźniczymi i weksłami trasowanymi łącznie;
- ix) gwarancje i poręczenia;
- x) zawieranie na własny rachunek i na rachunek klientów, czy to na giełdzie, czy to na rynku wtórnym lub w inny sposób, transakcji dotyczących:
 - (A) instrumentów rynku pieniężnego (łącznie z czekami, weksłami, świadectwami depozytowymi);
 - (B) wymiany dewiz;
 - (C) produktów pochodnych obejmujących, lecz nieograniczających się do transakcji terminowych i opcji;
 - (D) instrumentów z zakresu kursu wymiany walut i odsetek, łącznie z operacjami, takimi jak „swaps”, porozumień odnoszących się do przyszłych kursów walut;
 - (E) przenoszalnych papierów wartościowych;
 - (F) innych negocjowalnych instrumentów i aktywów finansowych z metalami szlachetnymi w sztabach łącznie;
- xi) udział w emisji wszystkich rodzajów papierów wartościowych, łącznie z gwarantowaniem i lokowaniem jako agent (publiczny lub prywatny) i świadczeniem usług związanych z taką emisją;
- xii) maklerstwo pieniężne;
- xiii) zarządzanie aktywami, takie jak zarządzanie gotówką lub portfelami aktywów, wszystkie formy zarządzania wspólnymi inwestycjami kapitałowymi, zarządzanie funduszami emerytalnymi, usługi powiernicze, przechowania i depozytowe;
- xiv) usługi rozliczeniowe i rozrachunkowe dla aktywów finansowych, w tym papierów wartościowych, produktów pochodnych i innych instrumentów zbywalnych;
- xv) dostarczanie i przekazywanie informacji finansowej, przetwarzanie danych finansowych i związane z tym usługi w zakresie programowania dostarczonego przez firmy świadczące inne usługi finansowe;

- xvi) doradztwo, pośrednictwo i inne pomocnicze usługi finansowe dotyczące działalności wymienionej w punktach od v) do xv), włączając w to analizy i zalecenia kredytowe, badania i doradztwo w przedmiocie inwestycji kapitałowych i portfeli aktywów finansowych, doradztwo w nabywaniu, restrukturyzacji i strategii spółek kapitałowych.
- b) Usługodawca finansowy oznacza jakąkolwiek osobę fizyczną lub prawną Członka zamierzającą świadczyć lub świadczącą usługi finansowe z zastrzeżeniem, że określenie „usługodawca finansowy” nie obejmuje instytucji publicznej.
- c) „Instytucja publiczna” oznacza:
- i) rząd, bank centralny albo władze monetarne Członka, czy też taką jednostkę organizacyjną Członka stanowiącą własność lub znajdującą się pod kontrolą Członka, której głównym zadaniem jest wykonywanie czynności dla rządu lub działanie dla realizacji celów rządowych – z wyłączeniem jednostek zaangażowanych głównie w świadczenie usług na zasadach komercyjnych; albo
 - ii) instytucję prywatną, realizującą zadania wykonywane zwykle przez bank centralny albo władze monetarne – w zakresie wykonywania tych zadań.
-

Drugi Załącznik w sprawie usług finansowych

1. Niezależnie od postanowień artykułu II Układu oraz ustępów 1 i 2 Załącznika w sprawie odstępstw od artykułu II Członek może, w ciągu 60 dni rozpoczynających się cztery miesiące po wejściu w życie Porozumienia WTO, umieścić na liście w tym Załączniku środki odnoszące się do usług finansowych, które są niezgodne z postanowieniami ustępu 1 artykułu II Układu.
 2. Niezależnie od postanowień artykułu XXI Układu Członek, w ciągu 60 dni rozpoczynających się cztery miesiące po wejściu w życie Porozumienia WTO, może poprawić, zmienić lub wycofać całość albo część szczegółowych zobowiązań odnoszących się do usług finansowych zapisanych w jego liście szczegółowych zobowiązań.
 3. Rada Handlu Usługami ustanowi wszelkie procedury niezbędne dla zastosowania ustępów 1 i 2.
-

Załącznik w sprawie negocjacji w zakresie usług transportu morskiego

1. Artykuł II oraz Załącznik w sprawie odstępstw od artykułu II, łącznie z wymogiem podania w Załączniku jakiegokolwiek środka niezgodnego z zasadą największego uprzywilejowania, którego Członek będzie używać, wejdą w życie w odniesieniu do żeglugi międzynarodowej, usług pomocniczych oraz dostępu do oraz korzystania z urządzeń portowych wyłącznie w chwili:
 - a) określonej zgodnie z postanowieniami ustępu 4 Decyzji ministerialnej w sprawie negocjacji w zakresie usług transportu morskiego; albo,
 - b) przedstawienia raportu końcowego Grupy Negocjacyjnej do spraw Usług Transportu Morskiego, o którym mowa w tej Decyzji – w sytuacji gdy negocjacje nie zakończą się powodzeniem.
 2. Ustęp 1 nie będzie stosowany do jakiegokolwiek szczegółowego zobowiązania w dziedzinie usług transportu morskiego, które zostało zapisane w liście zobowiązań Członka.
 3. Od chwili zakończenia negocjacji, o których mowa w ustępie 1, a przed wejściem w życie rezultatów tych negocjacji, Członkowie mogą poprawić, zmienić albo wycofać całość, czy też część swoich zobowiązań w tym sektorze – bez potrzeby udzielenia wyrównania, niezależnie od postanowień artykułu XXI.
-

Załącznik w sprawie usług telekomunikacyjnych

1. Cele

Uznając szczególny charakter sektora usług telekomunikacyjnych, a w szczególności jego podwójną rolę zarówno jako odrębnego sektora działalności gospodarczej, jak i podstawowego środka przekazu dla innych rodzajów działalności gospodarczej, Członkowie uzgodnili następujący Załącznik mając na celu uzupełnienie postanowień Układu odnoszących się do środków oddziaływujących na dostęp i korzystanie z publicznych sieci przekazu oraz usług telekomunikacyjnych. W związku z tym niniejszy Załącznik zawiera uwagi oraz postanowienia uzupełniające do Układu.

2. Przedmiot

- a) Niniejszy Załącznik ma zastosowanie do wszystkich środków Członka, które oddziałują na dostęp i korzystanie z publicznych sieci przekazu oraz usług telekomunikacyjnych ⁽¹⁾.
- b) Załącznika niniejszego nie stosuje się do środków oddziaływujących na funkcjonowanie telewizji kablowej i rozpowszechnianie programów radiowych bądź telewizyjnych.
- c) Nic w niniejszym Załączniku nie będzie interpretowane jako:
 - i) wymaganie od Członka wyrażenia zgody dla usługodawcy któregośkolwiek innego Członka na założenie, konstruowanie, nabywanie, dzierżawienie, zarządzanie siecią telekomunikacyjną albo dostarczanie telekomunikacyjnych sieci przekazu czy też usług innych niż uwzględnione w liście zobowiązań tego Członka; albo
 - ii) wymaganie od Członka (lub wymaganie od Członka nałożenia na podległych mu usługodawców) założenia, konstruowania, nabycia, dzierżawienia albo dostarczenia telekomunikacyjnych sieci przekazu lub usług nie oferowanych publicznie.

3. Definicje

Dla celów niniejszego Załącznika:

- a) „telekomunikacja” oznacza nadawanie i odbieranie sygnałów za pomocą jakichkolwiek urządzeń elektromagnetycznych;
- b) „publiczne usługi telekomunikacyjne” oznaczają jakąkolwiek usługę przekazu telekomunikacyjnego, która w sposób jednoznaczny bądź w rzeczywistości jest oferowana publicznie przez danego Członka. Usługi takie mogą obejmować m.in., telegraf, telefon, telex oraz transmisję danych łączące się przeważnie z transmisją w czasie rzeczywistym informacji dostarczanej przez użytkownika pomiędzy dwoma lub więcej punktami, bez żadnej zmiany formy i zawartości informacji użytkownika;
- c) „publiczna sieć przekazu telekomunikacyjnego” oznacza publiczną infrastrukturę telekomunikacji, która umożliwia łączność pośród albo pomiędzy określonymi punktami końcowymi sieci;
- d) „łączność wewnątrzzakładowa” oznacza łączność, dzięki której przedsiębiorstwo utrzymuje łączność wewnętrzną albo z, czy też pomiędzy jego przedsiębiorstwami podległymi, oddziałami, oraz zależnie od krajowych praw i regulacji Członka, z filiami. Dla tych celów pojęcia „przedsiębiorstwa podległe”, „oddziały” oraz, gdzie to właściwe „filie”, definiowane są przez każdego Członka. „Łączność wewnątrzzakładowa” w rozumieniu niniejszego Załącznika nie obejmuje usług handlowych albo niehandlowych, które są świadczone spółkom będącym niepowiązanymi przedsiębiorstwami podległymi, oddziałami czy filiami, albo które to usługi oferowane są obecnym lub potencjalnym klientom;
- e) jakiegokolwiek odwołanie się do ustępu lub punktu niniejszego Załącznika obejmuje wszystkie jego części.

4. Przejrzystość

Przy stosowaniu artykułu III Układu każdy Członek zapewni, że stosowna informacja na temat warunków wywierających wpływ na dostęp i użytkowanie publicznej sieci przekazu telekomunikacyjnego oraz usług telekomunikacyjnych jest dostępna publicznie wraz z: opłatami i innymi warunkami świadczenia usługi; wyszczególnieniem warunków technicznego przyłączenia do takiej sieci i usług; informacją na temat organów odpowiedzialnych za przygotowanie i przyjęcie standardów mających wpływ na dostęp i użytkowanie; warunkami stosowanymi przy przyłączeniu urządzeń końcowych lub innych urządzeń; oraz warunkami notyfikacji, rejestracji i wymogów licencjonowania, jeśli takie istnieją.

5. Dostęp do i korzystanie z publicznych sieci przekazu i usług telekomunikacyjnych

- a) Każdy Członek zapewni, na rozsądnych oraz niedyskryminacyjnych warunkach i zasadach, któremukolwiek usługodawcy któregośkolwiek innego Członka dostęp do i możliwość korzystania z publicznych sieci przekazu telekomunikacyjnego – w zakresie świadczenia usług włączonych do jego listy zobowiązań. Zobowiązanie to ma, między innymi, zastosowanie do punktów od b) do f) ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Uznaje się, że niniejszy ustęp oznacza, że każdy Członek zapewni, iż zobowiązania w ramach niniejszego Załącznika są stosowane, za pomocą wszelkich niezbędnych środków, w odniesieniu do usługodawców w dziedzinie publicznych sieci przekazu oraz usług telekomunikacyjnych.

⁽²⁾ Uznaje się, że określenie „niedyskryminacyjny” odnosi się do zasad największego uprzywilejowania i traktowania narodowego, jak to określono w Układzie, jak również odzwierciedla właściwe w tym sektorze stosowanie określenia oznaczającego „wymogi i warunki nie mniej korzystne niż przyznane jakimukolwiek innemu użytkownikowi podobnej publicznej sieci przekazu albo usług telekomunikacyjnych w podobnych okolicznościach”.

- b) Każdy Członek zapewni usługodawcom któregośkolwiek innego Członka dostęp do i możliwość korzystania z wszelkich publicznych sieci przekazu telekomunikacyjnego albo usług telekomunikacyjnych oferowanych wewnątrz kraju bądź też transgranicznie, włączając prywatnie dzierżawione łącza, i w tym celu zapewni, z zastrzeżeniem punktów e) i f), że zezwala się takim usługodawcom na:
- i) nabywanie albo wydzierżawianie i podłączenie urządzenia końcowego lub innego urządzenia łączącego się z siecią i które jest niezbędne dla świadczenia usługi przez usługodawcę,
 - ii) połączenie linii prywatnie dzierżawionych albo stanowiących własność prywatną z publiczną siecią przekazu telekomunikacyjnego i usług telekomunikacyjnych, albo z łączami dzierżawionymi lub posiadanymi przez innych usługodawców, oraz
 - iii) stosowanie wybranego przez usługodawcę protokołu operacyjnego przy świadczeniu jakiegokolwiek usługi – innego niż jest konieczny dla zapewnienia dostępności sieci przekazu telekomunikacyjnego i usług telekomunikacyjnych oferowanych publicznie;
- c) Każdy Członek zapewni usługodawcom któregośkolwiek innego Członka możliwość korzystania z publicznej sieci przekazu telekomunikacyjnego oraz usług telekomunikacyjnych dla przesyłania informacji w kraju i przez jego granice, włączając łączność wewnątrzzakładową tych usługodawców oraz dostęp do informacji zawartych w bazach danych, czy zmagazynowanej w inny maszynowo dostępny sposób na terytorium któregośkolwiek Członka. Każdy nowy albo zmieniony środek danego Członka oddziałujący znacząco na takie korzystanie będzie notyfikowany oraz poddany konsultacjom zgodnie z właściwymi postanowieniami Układu.
- d) Niezależnie od poprzedniego punktu Członek może podjąć takie środki, jakie uważa za niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa i poufności informacji, z zastrzeżeniem, że środki te nie są stosowane w sposób stanowiący środek arbitralnej i nieuzasadnionej dyskryminacji albo ukrytego ograniczenia handlu usługami.
- e) Każdy Członek zapewni, aby na dostęp do i korzystanie z publicznej sieci przekazu telekomunikacyjnego i usług telekomunikacyjnych nie zostały nałożone warunki inne niż konieczne dla:
- i) zapewnienia wywiązania się służby publicznej z ciężących na operujących publicznymi sieciami przekazu telekomunikacyjnego i usług telekomunikacyjnych zobowiązaniach, w szczególności w zakresie możliwości pełnego udostępnienia tych usług publicznie;
 - ii) ochrony integralności technicznej publicznej sieci przekazu czy też usług telekomunikacyjnych; albo
 - iii) zapewnienia, aby usługodawcy któregośkolwiek innego Członka nie świadczyli innych usług niż dozwolone zgodnie z zobowiązaniami zawartymi w liście zobowiązań Członka.
- f) Przy założeniu, że spełnione są kryteria określone w punkcie e), warunki dostępu i korzystania z publicznych sieci przekazu telekomunikacyjnego i usług telekomunikacyjnych mogą obejmować:
- i) ograniczenia w zakresie odprzedaży albo wspólnego korzystania z takich usług;
 - ii) wymóg stosowania określonych technicznych urządzeń pośredniczących, łącznie z protokołami pośredniczącymi, dla przyłączenia do takich sieci i korzystania z usług;
 - iii) wymogi, gdzie to konieczne, stawiane w celu współpracy takich usług i w celu zachęcenia do osiągnięcia celów zawartych w ustępie 7a);
 - iv) zatwierdzanie typu urządzeń końcowych albo innego wyposażenia łączonego z siecią i technicznych wymogów wiążących się z przyłączeniem takiego wyposażenia do sieci;
 - v) ograniczenia nałożone na przyłączanie prywatnie dzierżawionych albo prywatnych łączy do takich sieci i usług albo do łączy dzierżawionych czy będących własnością innego usługodawcy; albo
 - vi) notyfikacji, rejestracji i licencjonowania.
- g) Niezależnie od zapisów poprzednich ustępów tej części, Członek – kraj rozwijający się może, odpowiednio do swego poziomu rozwoju, ustalić umiarkowane wymogi dotyczące dostępu do i korzystania z publicznych sieci transportu telekomunikacyjnego oraz usług telekomunikacyjnych, niezbędne dla wzmocnienia krajowej infrastruktury telekomunikacyjnej i potencjału usługowego oraz dla wzrostu udziału kraju w międzynarodowym handlu usługami telekomunikacyjnymi. Wymogi takie powinny zostać wymienione w liście zobowiązań tego Członka.

6. Współpraca techniczna

- a) Członkowie uznają, że wydajna, nowoczesna infrastruktura telekomunikacyjna krajów, w szczególności krajów rozwijających się, jest niezbędna dla wzrostu ich handlu usługami. W tym celu Członkowie popierają i zachęcają kraje rozwinięte i rozwijające się oraz dostawców ich publicznych sieci przekazu telekomunikacyjnego i usług telekomunikacyjnych oraz inne jednostki do udziału w programach rozwojowych organizacji międzynarodowych i regionalnych, łącznie z Międzynarodową Unią Telekomunikacyjną, Programem Rozwoju Narodów Zjednoczonych i Międzynarodowym Bankiem Odbudowy i Rozwoju, w możliwie najszerszym zakresie.
- b) Członkowie będą popierać oraz wspierać w skali międzynarodowej, regionalnej i lokalnej współpracę telekomunikacyjną pomiędzy krajami rozwijającymi się.
- c) Członkowie udostępnią we współpracy ze stosownymi organizacjami międzynarodowymi, tam gdzie to praktycznie możliwe, krajom rozwijającym się informacje odnoszące się do usług telekomunikacyjnych oraz rozwoju telekomunikacji i technologii informatycznej w celu pomocy we wzmocnieniu sektora usług telekomunikacyjnych tych krajów.
- d) Członkowie poświęcą szczególną uwagę w zakresie stworzenia krajom najmniej rozwiniętym możliwości w zakresie zachęcenia zagranicznych usługodawców telekomunikacyjnych w zakresie wspomżenia transferu technologii, szkolenia oraz innych działań wspomagających rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej oraz wzrost handlu usługami telekomunikacyjnymi tych krajów.

7. Stosunek do organizacji i porozumień międzynarodowych

- a) Członkowie uznają znaczenie standardów międzynarodowych oraz globalnego przystosowania i współpracy sieci oraz usług telekomunikacyjnych i podejmują się propagowania takich standardów poprzez pracę stosownych instytucji międzynarodowych, łącznie z Międzynarodową Unią Telekomunikacyjną i Międzynarodową Organizacją Standaryzacji.
 - b) Członkowie uznają rolę odgrywaną przez międzyrządowe oraz pozarządowe organizacje i porozumienia w zakresie zapewnienia skutecznego działania krajowych oraz globalnych usług telekomunikacyjnych, a w szczególności Międzynarodowej Unii Telekomunikacyjnej. Członkowie przyjmą, tam gdzie to właściwe, odpowiednie ustalenia w zakresie konsultowania z takimi organizacjami kwestii wynikających z wprowadzania w życie niniejszego Załącznika.
-

ZAŁĄCZNIK W SPRAWIE NEGOCJACJI W ZAKRESIE USŁUG TELEKOMUNIKACJI PODSTAWOWEJ

1. Artykuł II oraz Załącznik w sprawie odstępstw od artykułu II, łącznie z wymogiem podania w Załączniku jakiegokolwiek środka, który Członek będzie utrzymywać, niezgodnego z zasadą największego uprzywilejowania wejdzie w życie w odniesieniu do usług telekomunikacji podstawowej wyłącznie w chwili:
 - a) określonej zgodnie z postanowieniami ustępu 5 decyzji ministerialnej w sprawie negocjacji w zakresie usług telekomunikacji podstawowej; albo,
 - b) przedstawienia raportu końcowego Grupy Negocjacyjnej do spraw Usług Telekomunikacji Podstawowej, o którym mowa w tej decyzji – w sytuacji gdy negocjacje nie zakończą się powodzeniem.
 2. Ustęp 1 nie będzie stosowany do jakiegokolwiek szczegółowego zobowiązania w dziedzinie usług telekomunikacji podstawowej, które zostało zapisane w liście zobowiązań Członka.
-